

InnoELLI Senior –ohjelma 2006-2007

KUTSU – Kohtaamisia taiteen äärellä

Hankearviointi

Päätoteuttaja: Turun ammattikorkeakoulun täydennyskoulutus- ja palvelukeskus

Osatoteuttaja: Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy Socom

Arvioinnin laatija: Projektikoordinaattori Minna Taipale

Sisällys

1. Aluksi.....	2
2. Hankkeen arviointi	2
3. Hankkeen tausta.....	5
4. Arvioinnin näkökulma, kohde ja tavoitteet	5
5. Arvioinnin menetelmät, kohderyhmä ja aikataulu.....	7
6. Palvelutarveselvitys	8
6.1. Tausta.....	8
6.2. Toteutus.....	8
6.3. Johtopäätökset	8
6.4. Tulosten hyödyntäminen	9
7. Taidepienryhmätoiminta	9
7.1. Hamina	10
7.2. Kotka	10
7.3. Lappeenranta	10
7.4. Ohjaajien ja ryhmäläisten kokemuksia	11
8. Toimintamallien juurrutus käytännötyöhön	13
8.1. Seminaarit	13
8.2. Opiskelijat	14
8.3. Tiedotus	15
8.4. Yhteistyöverkosto	17
9. Hankkeen kulttuuriset vaikutukset.....	20
10. Lopuksi	21
LÄHTEET	23
Liite 1. Kysely - taidepienryhmät	25
Liite 2. Kysely – työryhmät ja ohjaajat	27

1. Aluksi

KUTSU – Kohtaamisia taiteen äärellä oli Kotkan, Haminan ja Lappeenrannan yhteinen hanke, joka oli osa Etelä-Suomen liittouman InnoELLI Senior –ohjelmasta rahoitettua Monikulttuurista hyvinvointia vanhustyöhön –hanketta. Hanke toteutettiin vuosina 2006-2007. Hankkeen tavoitteena oli kehittää uusia, taidetta välineenä käyttäviä toimintamalleja ikään-tyneiden maahanmuuttajien osallistumisen lisäämiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn.

Ulkopuolinen arviointi keskittyy monialaiseen toimijuuteen, tavoitteiden saavuttamiseen, syntyneisiin toimintamalleihin sekä projektin merkityksen kuvaamiseen. Arvioinnin keski-össä ovat ikäihmisten sekä ryhmänohjaajien kokemukset. Hankekokonaisuus ja organisaatio nähdään mahdollistajina, joiden avulla ikäihmisille voidaan tarjota mahdollisuus elää täysipainoista elämää. Ulkopuolisen arvioinnin toteutti projektikoordinaattori Minna Taipale (kulttuurituottaja).

2. Hankkeen arviointi

Kulttuurihankkeiden vaikutusten arviointi on vielä kehitysvaiheessa, mutta toimivia analyysimalleja pyritään kehittämään koko ajan. Olemassa olevia arviointikäytäntöjä tarkastelemalla voidaan väittää, että arviointi on kehittynyt ensinnäkin ylhäältä alas johdetuksi toiminnaksi ja toisaalta itsearviointi on saanut enemmän tilaa kehittämisprosesseissa. Arvioinnin painopiste myös EU-ohjelmien kohdalla näyttäisi olevan enemmän ylhäältä alas johdettua toimintaa, jolloin arviointiprosessien kannalta olennaiseen kysymykseen, keiden tavoitteita ja keiden näkökulmasta niitä yleensä tarkastellaan, yksi vastaus on: EU-ohjelmien. Tämän lisäksi voidaan kysyä, millaisia tavoitteita hankkeilla on määräytynyt kansallisten viranomaisten laatimien tavoiteohjelmien tai alueellisten kehittämisohjelmien kautta. Kolmanneksi haetaan myös hankkeiden omaehtoisten tavoitteiden määrittelyä. (Kangas ym. 2001.)

Kulttuuriprojektien tavoitteenasettelut määrittyvät siis monien eri tahojen toimesta hyvin moniulotteisiksi ja usein ristiriitaisiksi. Kansainvälisen ja kansallisen kulttuurin asemasta käytävä keskustelu kulkee tavoitteenasettelujen rinnalla, olipa kyse sitten kansallisen tason tai unionin politiikasta. Eurooppalainen keskustelu kulttuurin asemasta kehityksen näkökulmana heijastuu unionin politiikan yleisiin tavoitteisiin kuten myös kansallisen tason

politiikan sisältöihin, maakuntien liittojen tuottamiin kehittämissuunnitelmiin ja ministeriöiden teksteihin. Uusissa linjauksissa kulttuurille asetetaan lukuisia tavoitteita koskien sen merkitystä muun muassa taloudellista kasvua sekä sosiaalista ja alueellista yhtenäisyyttä tuottavana tekijänä. (Emt.)

Tarkasteltaessa kulttuurihankkeiden kulttuurisia vaikutuksia voidaan aluksi kysyä, mitkä ovat projektiin osallistuvien mahdollisuudet vaikuttaa toiminnan sisältöihin. Kulttuuripolitiikassa on keskusteltu paljon kulttuuridemokratiasta ja haettu käytäntöjä lisätä kansalaisten osallistumismahdollisuuksia kulttuuritoimintaan ja sen määrittelyyn. Palautejärjestelmien kehittäminen, alhaalta ylös nouseva vaikutus sekä päätöksenteon ja neuvottelun mahdollistuminen kansalaisille kulttuuria koskevissa määrittelyissä on asia, joka tuo vaikutuksensa myös arviointitutkimuksen toteuttamiseen kulttuurivaikutusten osalta. Kulttuurivaikutusten käsite on lähellä niitä hankkeiden vaikutuksia, jotka ylläpitävät ja muovaavat yksilön kulttuuri-identiteettiä, edistävät yksilön luovuutta ja itsensä toteuttamista sekä yhdistävät yhteisöjä, luovat uusia kulttuurialan toimijoita, toimijaverkkoja sekä lisäävät ihmisten osallistumismahdollisuuksia kulttuurin ja taiteen saavutuksiin. Kaikki edellä mainitut asiakokonaisuudet toimivat varsin korkealla tavoitetasolla, joten vaikutusten mittaaminen on vaikeaa. (Emt.)

Kulttuurivaikutuksista puhuttaessa emme voi pitäytyä liian kapea-alaisessa kulttuurin määrittelyssä, sillä kulttuurin ymmärtäminen tiettyinä taiteen muotoina ei yksin riitä määrittelyjemme perustaksi. Kulttuurihankkeilla voidaan luonnollisesti vahvistaa näitä kulttuurin yksittäisiä elementtejä esimerkiksi tuomalla kauan unohduksissa olleita näyttämöteoksia julkisuuteen tai edesauttamalla infrastruktuurin peruskorjausta. Nämä vaikutukset eivät kuitenkaan riitä kertomaan meille kulttuuri-identiteettimme tilasta ja siitä monimuotoisesta yksilöllisyydestä, jonka seurauksena muodostuu toisistaan eroavia elämäntapoja ja luovuuden aikaansaamia toimintoja. Yleisten kulttuuripoliittisten tavoitteenasettelujen kautta on määriteltävissä aihekokonaisuuksia, joista kulttuurivaikutusten tarkastelu voi lähteä liikkeelle. Seuraavassa taulukossa kokonaisuuksia luetteloidaan yksilöiden, organisaatioiden ja alueiden tasolla. (Emt.)

Taulukko 2. Kulttuurivaikutusten tarkastelua eri vaikutustasoilla

Taso	Vaikutusten osa-alueet
Yksilö	itsensä ilmaisun voimistuminen suvaitsevuuden lisääntyminen kulttuuria ja taidetta koskeva tieto-osaaminen ryhmäkuuluvuuden voimistuminen osallistumisen lisääntyminen viihtyvyyden lisääntyminen
Instituutio/ Organisaatio	toimijuuden uusien muotojen kehittyminen verkostoituminen moniammattilaisuus innovatiivisuus valta-/ rahoitusvastuiden muutokset yrittäjyyden osaamisen lisääntyminen
Alue	alueelliset imago-, vetovoima- ja identiteettitekijät paikallisen perinteen uusintaminen kulttuurin asema alueellisessa kehittämisessä työpaikkojen lisääntyminen

Lähde: Kulttuuriprojekti – EU:n rakennerahastot, kulttuuri ja alueet. Kangas ym. 2001.

Myös työllisyysvaikutukset ovat keskeinen osa kulttuurihankkeiden vaikuttavuusarviointia, onhan ajatus uusien paikkojen syntymisestä kirjoitettu hankkeiden tavoitteisiin. Työpaikkojen lisääntyminen kulttuuriprojektien kautta ei kuitenkaan ole yksiselitteistä, minkä vuoksi työllisyysvaikutuksia on vaikea arvioida. Kulttuuriprojektit synnyttävät yhteyksiä eri toimijoiden välille niin, että ne poikivat uusia hankkeita, joiden työllistäviä vaikutuksia ei enää seurata. Mahdollisuudet työpaikkojen luomiseen vaihtelevat voimakkaasti aloittain. Matkailuhankkeet sekä kulttuuriteollisuushankkeet ja kulttuuriteknologiahankkeet nähdään tärkeinä aloina työllisyyden kannalta. Luonnollisesti parhaita tuloksia elinkeinoelämän kannalta tuottavat sellaiset hankkeet, jotka palvelevat uusia ja kehittyviä yritystoiminnan muotoja. Suurten investointihankkeiden lisäksi hyviä tuloksia ovat tuottaneet kulttuuri- ja elämysmatkailua kehittäneet hankkeet sekä osaamis- ja kehittämiskeskushankkeet. Hankkeiden menestymisen taustalla on usein hankkeiden liittyminen alueen perinteisiin ja omaleimaisuuteen. (Emt.)

3. Hankkeen tausta

Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy Socomin (jatkossa Socom) hallinnoima KUTSU – Kohtaamisia taiteen äärellä –osahanke (jatkossa KUTSU) oli osa Etelä-Suomen liittouman InnoELLI Senior –ohjelmasta rahoitettua Monikulttuurista hyvinvointia vanhustyöhön –hanketta. Monikulttuurista hyvinvointia vanhustyöhön –hankkeen päätoteuttaja on Turun ammattikorkeakoulun täydennyskoulutus- ja palvelukeskus. KUTSU – Kohtaamisia taiteen äärellä on Haminan, Kotkan ja Lappeenrannan yhteinen verkostohanke, jonka tavoitteena oli kehittää uusia, taidetta välineenä käyttäviä toimintamalleja ikääntyneiden maahanmuuttajien osallistumisen lisäämiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn.

KUTSU -osahankkeen taustalla on Terveyttä ja hyvinvointia kulttuurista senioreille –hanke, jonka toteutusaika oli 2005-2007. Tässä hankkeessa tehtiin muistelutyötä taiteen keinoin ja kehitettiin sosiokulttuurisia työmenetelmiä ikäihmisten syrjäytymisen ehkäisyyn. Pilotissa olivat mukana Hamina, Kotka, Kuusankoski, Joutseno ja Lappeenranta. Em. kaupungeissa oli sosiaali- ja terveystoimen, kulttuuritoimen ja vanhusneuvoston edustajista koostuvat työryhmät, jotka työstivät hanketta ko. kaupungin osalta. Hankkeessa paikallisiksi toimintaympäristöiksi muodostuivat Senioreiden Kulttuurikahvilat, jotka toimivat kohtaamis-, harrastamis- ja senioritiedottamisen paikkoina. Niissä järjestetään myös pienryhmätoimintaa.

KUTSU -hankkeessa kehitettiin uusia, taidetta välineenä käyttäviä toimintamalleja ikääntyneiden maahanmuuttajien syrjäytymisen ehkäisyssä. Hankkeessa tuettiin maahanmuuttajia osallistavaa toimintaa. Terveyttä ja hyvinvointia kulttuurista senioreille –pilotihankkeessa kehitettyjä malleja kehitettiin edelleen maahanmuuttajille soveltuviksi. KUTSU -hankkeessa painotettiin etenkin sukupolvien välistä kohtaamista taiteen keinoin niin maahanmuuttajaperheiden keskuudessa kuin valtaväestöön päin. Maahanmuuttajien kulttuuriperinnettä saadaan näin tallennettua ja tehtyä tunnetuksi.

4. Arvioinnin näkökulma, kohde ja tavoitteet

Arviointi perustuu hankesuunnitelmassa esitettyihin tavoitteisiin, toimenpiteisiin ja tuloksiin.

Hankesuunnitelmassa tavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi olivat:

Tavoite 1: Tehdään selvitys ikääntyneiden maahanmuuttajien sosiaali-, terveys- ja kulttuuripalvelujen tarpeesta.

Toimenpiteet: KUTSU -hankkeessa haluttiin tavoittaa Haminan, Kotkan ja Lappeenrannan alueen ikääntyneet (55+) maahanmuuttajat mahdollisimman laajasti. KUTSU- ja KOTOa -osahankkeiden yhteistyönä laadittiin kysely, jonka avulla selvitettiin ikääntyneiden maahanmuuttajien tilannetta sekä sosiaali-, terveys- ja kulttuuripalvelujen käyttöä/ kiinnostusta em. palveluihin. Kysely toteutettiin Kaakkois-Suomessa sekä Turussa ja myöhemmin pääkaupunkiseudulla. Haminan, Kotkan, Lappeenrannan ja Turun vastaukset purki, analysoi ja vertaili EKAMKin sosionomiopiskelija opinnäytetyönään.

Tavoite 2: Käynnistetään selvityksen pohjalta taidepainotteinen pienryhmätoiminta, jossa korostuvat maahanmuuttajien tarinat, perinteensiirto sekä eri sukupolvien ja kulttuurien kohtaaminen.

Toimenpiteet: Vuoden 2007 alusta käynnistettiin taide- ja kulttuurilähtöinen ryhmätoiminta hankekunnissa (tätä edelsi pilottiluonteinen draamaryhmä syksyllä 2006). Ryhmistä osa perustui elämäkerralliseen työskentelyyn ja osa taiteen tekemiseen/ kohtaamiseen taiteen äärellä. Kuusi kahdeksasta ryhmästä oli integroituja.

Tavoite 3: Integroidaan kehitettyjä toimintamalleja sosiaali-, terveys- ja kulttuurialojen ammatilliseen koulutukseen ja työkäytäntöihin järjestämällä kaksi toiminnallista teemaseminaaria monikulttuurisen työn osaamisen lisäämiseksi.

Toimenpiteet: Ikääntyneiden maahanmuuttajien ohella keskeistä oli tavoittaa heidän kanssaan työskentelevät henkilöt, lähinnä sosiaali- ja terveysalojen nykyiset ja tulevat työntekijät (opiskelijat). Heille järjestettiin kolme teemaseminaaria, joista kaksi Lappeenrannassa ja yksi Kotkassa.

Arvioinnin tavoitteena on tuoda esille hankkeen vaikutuksia ja syntyneitä toimintamalleja sekä tukea eri toimialojen välistä yhteistyötä hankkeen päättymisen jälkeen. Arviointi tehdään myös avuksi kuntatyöhön sekä syntyneiden yhteistyöverkostojen kartoittamiseksi.

Arvioinnin kohteet ovat:

- hankesuunnitelmassa esitetyt tavoitteet ja toimenpiteet
- hankkeen aikana syntyneet ja kehitetyt toimintamallit
- eri toimijoiden välinen yhteistyö
- toiminnan jatko hankkeen päättyessä
- kuntien ja muiden osallistujatahojen hankkeesta saama hyöty

5. Arvioinnin menetelmät, kohderyhmä ja aikataulu

Jokaisessa kaupungissa kerättiin yhden taidepienryhmän jäseniltä palaute kyselylomakkeella. Lisäksi yksi ryhmänvetäjä keräsi itse tekemällään lomakkeella palautetta ryhmäläisiltä. Ryhmäläisten vastauksia saatiin yhteensä 19 kappaletta. Myös osa pienryhmien ohjaajista sekä kuntatyöryhmäläisistä täytti kyselylomakkeen. Vastauksia saatiin yhteensä 16. Lisäksi jokaisessa hankekaupungissa arvioija veti arviointikeskustelun kuntatyöryhmäläisille.

Arvioinnissa hyödynnetään edellä esitettyä Kankaan yms. Kulttuurivaikutusten tarkastelua eri vaikutustasoilla –taulukkoa. Arviointiaineistona toimivat hankkeen dokumentit, ryhmänvetäjien raportit, edellä mainitut taidepienryhmäläisille, pienryhmien vetäjille, projektikoordinaattorille ja kuntatyöryhmien jäsenille tehdyt kyselyt sekä seminaareista kerätty palaute. Lisäksi aineistoon kuuluvat kunkin kaupungin työryhmän kanssa käydyt arviointikeskustelut. Aineistoon kuuluvat myös kulttuuripolitiikan opiskelija Maija Väättäjäisen kuvataide-ryhmälle ja sen ohjaajalle tekemät haastattelut, geronomiopiskelija Anna-Leena Nuutisen inkeriläisten muistorasiaryhmässä tekemät haastattelut sekä sosionomiopiskelija Jaana Lepän tekemä palvelutarveselvitys.

Kohderyhmään kuuluu niin maahanmuuttajataustaisia kuin kantasuomalaisia ikäihmisiä, taiteilijoita, viranhaltijoita, seurakunnan työntekijöitä sekä järjestötoimijoita.

Arviointi on toteutettu marraskuun 2007 – tammikuun 2008 välisenä aikana.

6. Palvelutarveselvitys

6.1. Tausta

Palvelutarveselvitys tehtiin yhteistyössä Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulun kanssa. Sosionomiopiskelija Jaana Leppä teki selvityksen opinnäytetyönään. Palvelutarveselvityksessä kartoitettiin kyselyn avulla Kaakkois-Suomessa ja Turun alueella asuvien ikääntyvien maahanmuuttajien palvelujen tarpeita sosiaali-, terveys- ja kulttuuripalveluiden osalta. Kyselyssä selvitettiin, millaisia palveluja ikääntyvät maahanmuuttajat käyttävät ja millaisia palveluja he toivoisivat. Lisäksi kyselyn analysoinnilla selvitettiin, millaisia alueellisia eroja palveluiden tarpeissa esiintyy Lappeenrannan, Haminan ja Kotkan alueilla, sekä verrataan Kaakkois-Suomen alueen kuntien ja Turun seudun ikääntyvien maahanmuuttajien palvelujen tarpeiden eroavaisuuksia. Selvitystä aiottiin hyödyntää niin hankkeen syksyn 2007 toiminnan suunnittelussa kuin hankealueiden maahanmuutto-ohjelmissa ja –strategioissa.

6.2. Toteutus

Kyselyt suoritettiin kevään 2007 aikana kaikilla selvitykseen osallistuneilla paikkakunnilla. Kaakkois-Suomessa vastauksia saatiin 69, mikä on noin viidesosa alueen yli 55-vuotiaista maahanmuuttajista. Turusta vastauksia saatiin 61, mikä on noin kymmenesosa Turun alueen ikääntyneistä maahanmuuttajista. Kyselylomake sisälsi vastausvaihtoehdoiltaan strukturoituja monivalintakysymyksiä ja avoimia kysymyksiä yhteensä 12. Kyselylomakkeen saatekirjeessä kerrottiin tutkimuksen tarkoituksesta ja henkilötietosuojasta. Kaakkois-Suomessa kyselyt toteutettiin erityyppisissä ohjatuissa ryhmätilanteissa, koska osa kyselyyn osallistujista ei kyennyt täyttämään lomaketta itsenäisesti, vaan tarvitsi kirjoitus- tai tulkkausapua. Turussa kysely toteutettiin haastattelukyselynä.

6.3. Johtopäätökset

Kyselyyn osallistuneista maahanmuuttajista suurin osa on entisen Neuvostoliiton alueelta muuttaneita henkilöitä. Kyselyssä nousi esille yhtenä suurimpana ongelmana puutteellinen suomen kielen taito. Arjen sujuminen ja yhteydenpito ympäristöön helpottuisi, jos maahanmuuttajat pystyisivät kommunikoimaan joko omalla äidinkielellään tai hallitsisivat suomen kielen. Kyselyyn osallistuneista suurin osa koki terveydentilansa kohtalaisena ja apua tarvitessaan he ottivat yhteyttä useimmin läheisiin ja terveyskeskukseen. Selvityksessä

todettiin ikääntyneiden maahanmuuttajien tarvitsevan jatkossa paikkoja, joissa he voivat asioida omalla äidinkielellään ja myös mahdollisuuksia tavata suomalaisia ikätovereita. Tällaisia kokoontumispaikkoja voisivat olla järjestöjen ja yhdistysten organisoimat tilaisuudet. Lisäksi todettiin Monikulttuurista hyvinvointia vanhustyöhön – hankkeen lisänsäen alueellisesti tietoa kohderyhmästään. Koulutuksella ja aidoilla vuorovaikutustilanteilla voidaan jatkossa lisätä ikääntyvien maahanmuuttajien hyvinvointia.

6.4. Tulosten hyödyntäminen

Alustavat tulokset saatiin toukokuussa 2007. Selvityksen piti kokonaisuudessaan valmistua syksyn 2007 aikana, mutta valmistuminen siirtyi vuoden loppuun. Tästä syystä selvitystä ei pystytty hyödyntämään suunnitellulla tavalla. Jatkossa selvitystä voidaan käyttää apuna suunniteltaessa palveluja ikääntyneille maahanmuuttajille.

7. Taidepienryhmätoiminta

Hankkeen tavoitteena oli käynnistää mukana olevissa kaupungeissa ryhmätoimintaa, jossa painottuvat tarinat, perinteensiirto sekä eri sukupolvien ja kulttuurien kohtaaminen. Toiminnassa hyödynnettiin Senioreiden kulttuurikahvilaverkostoa, joka toimii kaikissa kolmessa kaupungissa. Ryhmänohjaajina toimivat taiteilijat, kulttuurituottajat, sosiaali-, terveys- ja kulttuurialojen opiskelijat sekä työntekijät.

Syksyn 2006 aikana ryhmätoimintaa suunniteltiin hankekaupungeissa. Lappeenrannassa kokeiltiin syksyllä 2006 pilottiluonteisesti ikääntyneiden maahanmuuttajien draamaryhmää. Ryhmä kokoontui neljä kertaa, mutta osallistujamäärä jäi liian pieneksi (2 – 3 henkilöä/kokoontumiskerta) ja ryhmä lakkautettiin toistaiseksi. Tämän ryhmäkokeilun myötä todettiin, että toimintaa kannattaa tarjota niin maahanmuuttajille kuin kantasuomalaisillekin. Yhtä ryhmää lukuun ottamatta kaikki ryhmät olivatkin lopulta integroituja.

Taidepienryhmätoiminta alkoi vuoden 2007 puolella. Yhteensä ryhmiä oli vuoden aikana kahdeksan, joista neljä Lappeenrannassa, kaksi Kotkassa ja kaksi Haminassa. Ryhmissä oli keskimäärin 6 – 8 osallistujaa. Neljässä ryhmässä ainakin toinen ohjaajista oli itse maahanmuuttaja.

7.1. Hamina

Syksyllä 2007 Haminassa aloitti integroitu kuvataideryhmä venäläisen kuvataiteilijan, TaM Ljubov Harkon johdolla. Ryhmässä oli 10 henkeä, joista kuusi oli kantasuomalaisia ja neljä maahanmuuttajataustaisia. Kokoontumiskertoja oli yhteensä 12. Ryhmä toteutettiin yhteistyössä Haminan kulttuuritoimen ja maahanmuuttajien yhdistys Rodnik ry:n kanssa.

Samoin syksyllä 2007 käynnistyi integroitu elämäntarinallinen valokuvaryhmä, jossa käytettiin muiden taidemuotojen lisäksi valokuvausta muistojen työstämiseen. Ryhmää ohjasivat taideterapiaa opiskellut erikoissairaanhoitaja Riitta Pirnes ja valokuvaaja Anna-Liisa Suntio. Kuusihenkinen ryhmä kokoontui seitsemän kertaa syksyllä 2007. Puolet osallistujista oli maahanmuuttajia ja puolet suomalaisia. Ryhmä toteutettiin yhteistyössä Hamina-Vehkalahden seurakunnan kanssa. Kevätkaudella 2008 ryhmä jatkaa toimintaansa seurakunnan järjestämänä.

7.2. Kotka

Kotkan Muistojen Talolla aloitti inkeriläisten muistorasiaryhmä vuonna 2006. Ryhmä kokoontui projektipäällikkö Taina Rasin ja kuvataiteilija Kirsti Lenton johdolla. Aluksi ryhmäläisiä haastateltiin, minkä jälkeen Kirsti Lento alkoi rakentaa muistorasioita. Inkeriläiset ikäihmiset eivät siis osallistuneet konkreettiseen muistorasian rakentamiseen, vaan kuvataiteilija rakensi kunkin rasian haastattelujen pohjalta. Ryhmän muistoista tehtiin myös yhteinen Junamatka Siperiaan –muistorasia.

Syksyllä 2007 Muistojen Talolla aloitti integroitu nukketeatteriryhmä. Ennen varsinaisen ryhmän kokoontumista ryhmän vetäjät geronomiopiskelija Anna-Leena Nuutinen ja Muistojen Talon Muistojen Versta –hankkeen projektikoordinaattori Ninni Suntio olivat lappeenrantalaisen nukketeatteritaiteilija Emma Jussilan opissa. Varsinainen ryhmä kokoontui yhdeksän kertaa. Eri-ikäisiä ja kulttuuritaustaisia osallistujia oli keskimäärin viisi jokaisella kokoontumiskerralla. Ryhmä toteutettiin yhteistyössä Muistojen Talon Kannatusyhdistys ry:n kanssa. Nukketeatteritoiminta jatkuu ja kehittyy Muistojen Talossa kevätkaudella talon omana toimintana.

7.3. Lappeenranta

Lauritsalan palvelukeskuksessa Lappeenrannassa kokoontui integroitu kuvataideryhmä kymmenenä peräkkäisenä torstaina tammi-huhtikuun 2007 välisenä aikana. Ryhmä suun-

niteltiin ja toteutettiin yhteistyössä Lappeenrannan palvelukeskussäätiön ja Lappeenrannan vapaaehtoiskeskus ry:n kanssa. Ryhmää ohjasi maahanmuuttajataustainen kuvataiteilija Maire Pyykkö. Osallistujia oli keskimäärin seitsemän joka kerralla. Ryhmän loppumisen jälkeen ryhmäläisten taideteoksia oli esillä samassa palvelukeskuksessa sijaitsevan ravintola Lauran seinillä. Tämän jälkeen taideteokset kehystettiin ja ripustettiin esille Sammonlahden kirkon aulaan. Teoksia on kysytty näytteille myös muihin tiloihin.

Sammonlahden kirkolla Lappeenrannassa käynnistyi inkeriläisten muistorasiaryhmä huhtikuussa 2007. Ryhmä toteutettiin yhteistyössä Lappeenrannan seurakuntayhtymän kanssa. Ryhmässä oli kuusi henkilöä ja se kokoontui kahdeksan kertaa huhti-toukokuussa 2007. Ryhmää vetivät kuvataiteilija Sirpa Hynninen ja Lappeenrannan seurakuntayhtymän maahanmuuttotyön projektisihteeri Sylvi Jakovleva.

Syksyllä 2007 kokoontui toinen integroitu kuvataideryhmä Saunakivenkadun palvelutalossa Sammonlahdessa. Osallistujia oli 13, joista kolme maahanmuuttajaa ja kymmenen suomalaisia. Ryhmä kokoontui 11 kertaa syksyllä 2007. Ryhmä toteutettiin yhteistyössä Lappeenrannan kaupungin vanhuspalvelujen kanssa. Ohjaajana toimi edelleen inkeriläistäustainen Maire Pyykkö.

7.4. Ohjaajien ja ryhmäläisten kokemuksia

KUTSU –hankkeen ryhmät olivat monimuotoisia monessa suhteessa – mukana oli eri kulttuuritaustaisia sekä taseisia harrastajia. Lisäksi 60+ ikähaarukkaan mahtui myös erottautumista vanhoihin ja nuoriin. Tällainen kirjo rikastuttaa ryhmää, mutta vaatii myös ohjaajalta toisenlaista otetta ja ihmistuntemusta. Monien ryhmäläisten kohdalla motivaatio synnyttiin vasta ryhmän aikana, joten ohjaajan oli kyettävä tunnistamaan ryhmäläisten yksilölliset tarpeet ja tavoitteet. Ryhmissä kokeiltiin erilaisia tekniikoita ja tutustuttiin monenlaisiin materiaaleihin. Monille tuli eteen aivan uusia kokemuksia ja asioita. Etenkin tällöin opetuksen määrää arvioitaessa ohjaajalta vaadittiin todellista tilannetajua. Ikääntyneenä henkilöiden itsenäisyys voi olla herkkä alue ja herkkyyttä tarvitaan tavassa, jolla neuvoja jaetaan. Erimielisyydet ja kielteisetkin tunteet ovat luonnollinen osa vuorovaikutteista prosessia, jotka niin ryhmäläisten kuin ohjaajien on otettava huomioon.

Monikulttuurisessa ryhmässä kulttuuriset erot voivat luoda jännitteitä ja tuoda uusia haasteita opettamiselle. Osassa ryhmistä ainakin toinen vetäjä oli maahanmuuttajataustainen,

mikä yleensä helpotti suhtautumista esiin nouseviin tunteisiin. Toisaalta se aiheutti yllättäviäkin reaktioita. Venäjänkielinen maahanmuuttajaruuva puhui suomea ainoastaan olleessaan kaksin suomalaisen ryhmänohjaajan kanssa. Muulloin hän puhui maahanmuuttajataustaisen ohjaajan tulkkaamana. Ryhmänohjaajat kokivat oman kulttuurisen taustansa vahvuutena, joskin esimerkiksi eräs ohjaaja näkee muut piirteet kuin kulttuuritaustan merkittävänä. Hän määrittelee hyvän opettajan seuraavasti: Ihminen, jolla on ennen kaikkea halu opettaa ja tehdä se sydämellä. Pitää haluta siirtää omia tietoja ja taitoja. Pitää ohjata sekä antaa tilaa. Ohjaaja puhuu opettamisen sijaan enemmän tilan ja varmuuden antamisesta taiteessa, luovuuteen kannustamisesta sekä henkilökohtaisen oivaltamisen tärkeydestä. Lisäksi hän muistuttaa, että ohjaajienkin on opittava uusia asioita, oltava avoimia.

Ryhmiä ohjaajat kokivat ryhmäläisten tavoin toiminnan uudenaikaisena, perinteisestä ryhmätoiminnasta poikkeavana. Ryhmätyöskentelyn kautta myös ohjaajat oppivat erilaisista kulttuuritaustoista ja löysivät uusia tapoja hyödyntää taidetta ja kulttuuria.

Joillekin ryhmäläisille tuli yllätyksenä, että ryhmät olivat integroituja. He kuitenkin kertoivat kokeneensa jo toisella kokoontumiskerralla yhteenkuuluvuuden tunnetta, osallistujien kulttuuritausta oli muuttunut toissijaiseksi asiaksi. Eräs ryhmäläisistä totesi, että ihmisten tulisi enenevässä määrin tutustua uusiin ja eritaustaisiin ihmisiin, koska siinä oppii paljon muista ja itsestään. Monet arastelivat myös kokemattomuuttaan kokeneiden harrastajien rinnalla. Yhdessä tekemisen myötä eritasoisuus unohtui ja kokeneet neuvoivat aloittelijoita. Monelle tuli yllätyksenä, ettei aiempaa kokemusta tarvittu. Ryhmäläisiltä odotettiin vain innostuneisuutta, avoimuutta sekä sitoutumista asiaan. Ryhmäläiset kokivat saaneensa mahdollisuuden ilmaista itseään ja sen myötä lisää rohkeutta.

Ryhmäläisiltä kerätty palaute oli todella positiivista. Kritiikkiä sai ainoastaan Lappeenrannan kuvataideryhmän kokoontumisten liian lyhyt kesto sekä Lappeenrannan muistorasiaryhmän kokoontumisten liian vähäinen määrä prosessin vaatimaan keskittymiseen nähden. Suurin osa ryhmiin osallistuneista toivoi toiminnalle jatkoa, ryhmäläiset olivat kiitollisia saamastaan osallistumismahdollisuudesta. Kokoontumiset koettiin tärkeiksi kohtauspaikoiksi, monelle sosiaalinen kanssakäyminen oli jäänyt vähäiseksi esimerkiksi uuden kotimaan myötä tai puolison kuoltua. Ryhmistä saatiin vertaistukea ja löydettiin samankaltaisia kokemuksia ja muistoja omaavia ihmisiä. Eräs vastaaja kuitenkin muistutti, ettei ikäihmisten pitäisi lokeroitua liikaa. Monista palautteista nousi esille ikäihmisten huoli oman

ikäistensä syrjäytymisestä. He toivoivat lisää tämänkaltaista vuorovaikutteista toimintaa, jossa myös omalle luovuudelle ja uuden oppimiselle on tilaa. Toisaalta pohdittiin, kuinka on mahdollista tavoittaa kaikki yksinäiset ikätoverit.

Taidepienryhmien tärkein tavoite oli tarjota ikäihmisille mahdollisuus oppia uutta, hyödyntää omaa luovuuttaan sekä saada onnistumisen kokemuksia. Tärkeäksi osaksi hanketta nousivat myös ikäihmisten töistä kootut taidenäyttelyt, jotka nostivat seniorit esille tasavertaisina kulttuurin tuottajina. Hiljainen ylpeys ja mielihyvä sekä naurunsekainen hämmennys kuvaavat ehkä parhaiten näiden tuoreiden taiteilijoiden kokemuksia. Kuten ohjaaja Maire Pyykkö toteaa ”*Onnistunut ihminen on onnellinen ihminen. Onnellinen ihminen on terve ihminen.*”

8. Toimintamallien juurrutus käytännötyöhön

8.1. Seminaarit

Monikulttuurisen työn osaamisen lisäämiseksi ja kehitettyjen toimintamallien siirtämiseksi käytäntöön hanke järjesti sosiaali-, terveys- ja kulttuurialojen opiskelijoille ja työntekijöille teemaseminaareja, joissa esiteltiin luovia työmenetelmiä.

Helmikuussa 2007 järjestettiin toiminnallisen *Kohtaamisia taiteen äärellä* -teemaseminaari yhteistyössä Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulun ja Humanistisen ammattikorkeakoulun kanssa. Teemaseminaari pidettiin Etelä-Karjalan amk:n tiloissa Lappeenrannassa. Seminaaripäivä koostui asiantuntijoiden alustuksista ja taidetyöpajatyo-skentelystä. Seminaariin osallistui yhteensä n. 150 ihmistä. Osallistujista noin 100 henkilöä oli lähihoitaja-, sairaanhoitaja- ja sosionomiopiskelijoita sekä opettajia. Lisäksi seminaariin osallistui seurakuntien, yhdistysten ja erilaisten projektien työntekijöitä sekä taiteilijoita ja maahanmuuttajia.

Toinen hankesuunnitelman mukainen seminaari järjestettiin Kotkan kirjaston auditoriossa 22.11.2007. *Taide osana vanhustyön arkea* -seminariin osallistui n. 100 henkilöä. Seminaarissa esiteltiin KUTSU –hankkeen tulosten lisäksi myös Terveyttä ja hyvinvointia kulttuurista senioreille -hankkeen tuloksia. Seminaarin pääluennoitsijana oli draamapedagogi Pam Schweitzer Englannista. Lisäksi esiteltiin mm. nukketeatteriryhmän toimintaa. Auditoriossa oli esillä KUTSU -hankkeen taidepienryhmien tuotoksia: valokuvia Haminasta, kuvataidetta Lappeenrannasta sekä muistorasioita ja nukkeja Kotkasta.

Lappeenrannan kaupungin työntekijöille järjestettiin iltapäiväseminaari *Taide osana vanhustyön arkea Lappeenrannassa* 16.1.2007. Seminaarissa kerrottiin mm. KUTSU – sekä Terveyttä ja hyvinvointia kulttuurista senioreille hankkeiden tuloksista ja toimintamalleista.

Sosiokulttuuriset työmenetelmät ovat vasta hiljattain alkaneet saamaan sijaa puhuttaessa ihmisen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämisestä. Yhtenä tärkeänä kohderyhmänä hankkeessa pidettiin opiskelijoita, joiden kautta luovia toimintamalleja voidaan kanavoida sekä juurruttaa vanhustyöhön ja muuhunkin sosiaali- ja terveysalan toimintaan. Kerätyistä palautteista voidaan päätellä, että myös kokeneet toimijat kaipaavat työhönsä uusia ulottuvuuksia sekä omien taitojensa ja tietojensa kehittämistä. Kahdesta ensimmäisestä seminaarista kerättiin palautetta. Yli puolet vastanneista antoi seminaarin kokonaisarvosanaksi hyvä tai kiitettävä. Monet kirjoittivat saaneensa paljon ideoita sekä varmuutta asian eteenpäin viemiseen. Työelämässä olevat kiittelivät esiteltyjen menetelmien sovellettavuutta erilaisiin tilanteisiin ja erilaisille asiakkaille. Useat pitivät seminaareja ”silmiä avaavina” kokemuksina – kuinka vähällä (materiaalilla/ rahalla/ työmäärällä) on mahdollista saada aikaan niin paljon. Seminaareja pidettiin hyvinä myös verkostoitumisen kannalta. Vastaajat toivoivat enemmän toiminnallisuutta luentojen sijaan. Varsinaisesti vain ensimmäinen seminaari oli toiminnallinen ja kaksi muuta esittelivät hankkeen tuloksia. Lisäksi jatkossa halutaan kuulla kokemuksia kentältä. Osa vastanneista epäili mahdollisuuksiaan siirtää oppimiaan menetelmiä käytäntöön. Toisaalta todettiin, että omat ennakkoluulot ovat suurin este luovien työmenetelmien käyttöönotossa.

8.2. Opiskelijat

Yhteistyö opiskelijoiden ja oppilaitosten kanssa on monille hankkeille ainut mahdollisuus sisällyttää toimintaan tutkimuksellista näkökulmaa. Opiskelijat kokevat hanketoiminnan tärkeäksi tavaksi päästä tutustumaan tulevaan työkenttäänsä ja saada käytännön kokemusta. Socom on pyrkinyt luomaan opiskelua täydentäviä harjoittelupaikkoja yhteistyössä paikallisten oppilaitosten kanssa. Yhteistyöstä hyötyvät siis sekä hankkeet että opiskelijat ja oppilaitosyhteistyöhön kannattaa panostaa hankesuunnittelussa.

Geronomiopiskelija Anna-Leena Nuutinen (KYAMK) suoritti 1.5 – 31.8.2007 opintoihinsa liittyvän harjoittelujakson KUTSU -hankkeessa haastatellen inkeriläisten muistorasiaryhmän osallistujia. Loppuvuodesta 2007 Nuutinen toimi Kotkassa toteutetun integroidun nuk-

keteatteriryhmän toisena ohjaajana. Myös ryhmänohjaus liittyi Nuutisen geronomiopintoihin.

Kulttuuripolitiikan opiskelija Maija Väättäminen (JyU) haastatteli Lappeenrannan ensimmäiseen kuvataideryhmään osallistuneita keväällä 2007. Hän kokosi heidän kokemuksensa integroidusta ryhmätoiminnasta artikkeliksi, joka julkaistiin Terveyttä ja hyvinvointia kulttuurista senioreille –hankkeen Katsomosta estradille –julkaisussa. Lisäksi Väättäminen haastatteli ryhmän vetäjää, Maire Pyykköä tarkoituksenaan selvittää, minkälaista monikulttuurisen ryhmän ohjaaminen on ohjaajan näkökulmasta. Väättäminen kirjoitti haastattelusta artikkelin, jota on hyödynnetty arvioinnissa. Artikkelin julkaistaan myös Monikulttuurista hyvinvointia vanhustyöhön –hankkeen keväällä 2008 ilmestyvässä julkaisussa.

Sosionomiopiskelija Jaana Leppä (EKAMK) purki ja analysoi ikääntyneille maahanmuuttajille tehdyn palvelutarvekyselyn opinnäytetyönään. KOTOa- ja KUTSU –hankkeiden projektikoordinaattorit toimivat osaltaan opinnäytetyön ohjaajina.

Opiskelijoiden avulla kerättiin tietoa niin sosiaali- ja terveys- kuin kulttuuripalveluihin kohdistuvista tarpeista ja toiveista. KUTSU –hankkeessa pystyttiin kolmen eri alan opiskelijan avulla saamaan syväluotaavaa tietoa niin maahanmuuttaja kuin kantasuomalaisen ikäihmistien tarpeista ja kokemuksista. Kerätty tieto on hyödynnettävissä hankkeen loputtua ja se voi toimia suuntaa näyttävänä suunniteltaessa esimerkiksi uusia hankkeita tai kotoutusohjelmia.

8.3. Tiedotus

Hankkeesta tiedotettiin aktiivisesti niin medialle kuin paikallisille oppilaitoksille, järjestöille sekä sosiaali- ja terveysalan toimijoille. Hanke on ollut esillä mm. seuraavissa tilaisuuksissa:

- Projektifotilaisuus sosionomiopiskelijoille, järjestäjä EKAMK
- Projektifotilaisuus geronomiopiskelijoille, järjestäjä KYAMK
- Maahanmuuttajien tiedotustilaisuus, järjestäjä Lappeenrannan kaupunki
- Maahanmuuttajien keskustelukerho, järjestäjä Lappeenrannan vapaaehtoiskeskus ry
- Vanhusten viikon valtakunnallinen pääjuhla, järjestäjä Vanhustyön keskusliitto

- European Network for Age and Culture –verkostokokous, järjestäjä em. verkosto
- Vanhustyön ajankohtaispäivä, järjestäjä Socom/ Vanhustyön kehittämissyksikkö
- Kaakkois-Suomen vanhusneuvostojen kokoontuminen, järjestäjä Socom/ Vanhustyön kehittämissyksikkö
- Yhteiskunnallinen luento maahanmuuttajille, järjestäjä Lappeenrannan kaupunki/ maahanmuuttajatyön palveluyksikkö
- Rotary-kokous, järjestäjä Rotary Lappeenranta Leiri
- Keinu – taiteilijat vanhusyksikköjen arjessa -hankkeen väliseminaari
- Ageing – from Challenges to Opportunities –seminaari Brysselissä
- Monikulttuurinen vanhuus ja arjen haasteet –seminaari, järjestäjä Vanhustyön keskusliitto
- Maahanmuuttajat Lappeenrannan seudun voimavarana –seminaari, järjestäjä Lappeenrannan kaupunki

Lisäksi hanke on ollut esillä mm. seuraavilla foorumeilla:

- Monikulttuurista hyvinvointia vanhustyöhön –hankkeen www-sivut Turun amk:n täydennyskoulutus- ja palvelukeskuksen sivustoilla:
<http://www.turkuamk.fi/Public/default.aspx?nodeid=12547&culture=fi-FI&contentlan=1>
- Sites and Signs of Remembrance in Europe –verkostokokous Berliinissä, Saksassa tammikuussa 2007
- Projektikoordinaattorin haastattelu esitettiin Kymenlaakson radiossa 19.3.2007
- Kouvolan Sanomat julkaisi artikkelin hankkeesta ja yleensä taiteen käytöstä vanhustyössä 20.3.2007
- Sosiaaliturva 1/ 2008
- Etelä-Karjalan maakunnallisen kulttuuristrategian suunnitteluiltaapäivä
- Kuntalehti 2/ 2008

Tiedotusta tai sen vähäisyyttä pidetään monen toiminnan, myös hanketoiminnan, kompassikivenä. Toisaalta on muistettava, ettei kaikkia voi tavoittaa. KUTSU –hankkeesta pyrittiin levittämään tietoa mahdollisimman laajasti niin mukana olevien organisaatioiden sisällä kuin maahanmuuttaja- sekä sosiaali- ja terveysalan toimijoille ympäri Suomea. Verkostoihin kuului myös taiteilijoita ja muita kulttuurielämän edustajia sekä oppilaitoksia. Lisäksi

tulee muistaa KUTSUn tiivis yhteydenpito kansainvälisiin kontakteihin. Edellä on vain pieni otos foorumeista, joissa KUTSU on ollut esillä. Hankkeen tiedotus oli pitkälti projektikoordinaattorin vastuulla ja ainakin kuntatyöryhmäläisten mukaan hän oli todella panostanut siihen. Medialta ei tavoitettu toivottua huomiota, vaikka toiminnasta ja tapahtumista tiedotettiin heille tiiviisti. Joskin tässä oli eroja Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson välillä, jälkimmäisen ollessa huomattavasti aktiivisempi.

8.4. Yhteistyöverkosto

Tärkeä osa hankkeen toteuttamista olivat asiantuntija-, ohjaus- ja kuntatyöryhmät, jotka kokoontuivat säännöllisesti. Ryhmät oli pyritty kokoamaan mahdollisimman monialaisesti. Osa ryhmien jäsenistä vaihtui hankkeen aikana.

Ohjausryhmään kuuluivat:

Merja Anis, Oy Vasso Ab

Päivi Klami (myöhemmin Pia Auvinen), Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy Socom

Raili Gothoni, Diakonia-ammattikorkeakoulu, Etelä-Helsinki

Ursula Hyrkkänen, Turun ammattikorkeakoulu, Täydennyskoulutus- ja palvelukeskus

Esa Höglblom, Varsinais-Suomen liitto

Mervi Kylmä, Varsinais-Suomen liitto

Arja Nylund, Turun ammattikorkeakoulu, Täydennyskoulutus- ja palvelukeskus

Raija Reunanen, Turun ammattikorkeakoulu, täydennyskoulutus- ja palvelukeskus

Eila Sainio, Diakonia- ammattikorkeakoulu, Etelä, Helsinki

Mona Taipale, Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy (Socom), sihteeri

Anna Tenho, Turun ammattikorkeakoulu, Täydennyskoulutus- ja palvelukeskus

Ohjausryhmä kokoontui viisi kertaa (tammikuuhun 2007 mennessä).

Asiantuntijaryhmään kuuluivat:

Henry Jansen, Rodnik ry, Hamina

vanhustyön päällikkö Raita Hostikka, Hamina

kulttuurisihteeri Eeva Päiviö/ vs. kulttuurisihteeri Marja-Leena Ahopelto, Hamina

maahanmuuttajakoordinaattori Jaana Kosonen, Kotka

projektipäällikkö Taina Rasi/ projektikoordinaattori Ninni Suntio, Kotkan Muistojen Talo
koti- ja laitoshoidon johtaja Varpu Vistala, Kotka

vanhustyön johtaja Teija Malinen, Lappeenranta
maahanmuuttajien ohjaaja Irja Nieminen, Lappeenranta
sosiaalityöntekijä Anneli Tähkänen, Lappeenranta
projektikoordinaattori Mona Taipale, Socom
kehittämispäällikkö Päivi Klami, vanhustyön kehittämissyksikkö, Socom
lehtori Leena Krekula, Humak
Asiantuntijaryhmä kokoontui neljä kertaa.

Kuntatyöryhmät toimivat seuraavilla kokoonpanoilla:

Hamina

rehtori Anna-Liisa Lavila, Haminan työväenopisto
vanhustyön päällikkö Raita Hostikka, Haminan kaupunki
kulttuurisihteeri Eeva Päiviö, Haminan kaupunki
pastori Elina Rajala, Haminan seurakunta
sihteeri Elena Suur-Uski, Rodnik ry
Haminan työryhmä kokoontui kuusi kertaa.

Kotka

projektipäällikkö Michael Baumberger, Mylly-hanke
maahanmuuttajakoordinaattori Jaana Kosonen, Kotkan kaupunki
sihteeri Maire Luik, Maassa maan tavalla ry
projektityöntekijä Hanna Posti-Ahokas, MOKS-hanke
projektipäällikkö Taina Rasi/ projektikoordinaattori Ninni Suntio, Kotkan Muistojen Talo
koti- ja laitoshoidon johtaja Varpu Vistala, Kotkan kaupunki
Kotkan työryhmä kokoontui kahdeksan kertaa.

Lappeenranta

puheenjohtaja Sirpa Hynninen, Etelä-Karjalan Taiteilijaseura ry
vanhustyön johtaja Teija Malinen, Lappeenrannan kaupunki
maahanmuuttajien ohjaaja Irja Nieminen, Lappeenrannan kaupunki
toiminnanjohtaja Ulla Rustholkarhu, Lappeenrannan vapaaehtoiskeskus ry
sosiaalityöntekijä Anneli Tähkänen, Lappeenrannan kaupunki
muotoilija, TaM Maire Pyykkö
maahanmuuttajatyön projektisihteeri Sylvi Jakovleva, Lappeenrannan seurakuntayhtymä

toiminnanjohtaja Aino-Maija Viro-Lehto, Lappeenrannan palvelukeskussäätiö
Lappeenrannan työryhmä kokoontui yhdeksän kertaa.

Lisäksi hanke oli verkostoitunut mm. seuraavien tahojen kanssa:

- Lappeenrannan seurakuntayhtymän maahanmuuttotyöryhmä
- Etelä-Karjalan työ- ja asukastupayhdistys (Ekta ry)
- Taidekoulu Estradi ry
- Etelä-Karjalan Omaishoitajat ja Läheiset ry
- Etelä-Karjala-instituutti
- Socomin vanhustyön kehittäjät
- Etelä-Karjalan Taidemuseo
- InnoELLI Senior -toimijat
- Monimuotoinen Kaakkois-Suomi (MOKS) –hanke
- Voimaa lappeenrantalaisvanhuuteen –hanke
- Terveyttä kulttuurista –verkosto
- Maahanmuuttajayhdistys Maassa maan tavalla ry
- Kaakkois-Suomen vanhusneuvostot
- Eurooppalainen muistelutyöverkosto
- Lappeenrannan vapaaehtoiskeskus ry, Kuutinkulma
- Kaakkois-Suomen taidetoimikunta
- Nukketeatteritaiteilija Emma Jussila
- Rodnik ry

Monialaista verkostoitumista ja yhteistyötä voidaan pitää hankkeen tärkeimpinä saavutuksina. Yhteistyö toimi niin kaupunkien sisällä kuin eri kaupunkien välillä. Socomin roolia sosiaalialan osaajana, tiedon välittäjänä ja kuntien yhteistyön kehittäjänä pidettiin keskeisenä. Työryhmäläisten kritiikki ei kohdistunut missään vaiheessa työryhmätoimintaan tai yhteistyöhön, vaan liian lyhyeen suunnittelu- ja toteutusaikaan. Eräs vastaaja koki hankekonaisuuden liian väljäksi ja tämän takia hankalasti hahmotettavaksi. Jatkossa hän toivoi hankkeilta konkreettisempaa suunnitelmaa ja toteutusta. KUTSU –hankkeen yhteistyö Terveyttä ja hyvinvointia kulttuurista senioreille –hankkeen kanssa koettiin sekavaksi hankkeiden samanlaisuuden takia. Monilla menivät niin hankkeet, hankkeiden asiat kuin työryhmätkin sekaisin. Parannusehdotuksena tarjottiin tiiviimpää yhteistyötä eli esimerkiksi

yhteistä ohjausryhmää ja kokouksia. Myös arviointikeskustelut olisi monen työryhmäläisen mielestä voinut yhdistää. Muutoin hankkeiden välinen yhteistyö koettiin hyväksi ja kokemuksesta uskottiin olevan hyötyä tulevaisuudessa. Monet työryhmäläiset kokivat yhteistyön uusien tahojen kanssa lisääntyneen ja luoneen jopa uusia työmahdollisuuksia. Myös perinteisten tehtävän- ja vastuunjakojen vaihtumista pidettiin tervetulleena.

9. Hankkeen kulttuuriset vaikutukset

KUTSU –hankkeen kulttuurisia vaikutuksia on vaikea kiistää. Pelkästään yksilötasolla hanke on vaikuttanut niin itsensä ilmaisun, kulttuurisen tasa-arvon kuin ryhmäkuuluvuuden voimistumiseen. Hanke on tarjonut ikäihmisille mahdollisuuden luovaan toimintaan ja sosiaaliseen kanssakäymiseen. Lisäksi ikäihmiset ovat saaneet uusia kokemuksia taiteen ja kulttuurin saralla. KUTSUn projektikoordinaattori totesi kerran, että ikäihmisten on vaikea esittää toivomuksia taideharrastuksista, joista heillä ei ole aiempaa kokemusta tai tietoa. Tämä pitää täysin paikkaansa. Tämän ajan senioreilla, maahanmuuttajataustaisilla tai kansa-suomalaisilla, ei välttämättä ole ollut mahdollisuutta harrastaa mitään. Tämän vuoksi he eivät osaa toivoa tai vaatia harrastustoimintaa, mikä tukisi samalla heidän kokonaisvaltaista hyvinvointiaan. KUTSU pyrki tarjoamaan mahdollisuuden kokeilla jotain uutta ja onnistui siinä. Monet mukana olleet ikäihmiset suhtautuivat aluksi esimerkiksi nukketeatteriin ja muistorasioihin epäilevästi, mutta tutustuttuaan toimintaan, he lähtivät mukaan täydellä sydämellä ja toivovat toiminnan jatkuvan. Taiteellisen ja kulttuurisen kokemuksen lisäksi ryhmätoiminta tarjosi heille mahdollisuuden tavata eri kulttuuritaustan omaavia ihmisiä. Myös tähän tarjoukseen he tarttuivat alun epäröinnin jälkeen. Palautteissaan ikäihmiset kirjoittavat löytäneensä uusia tuttavien ja ystäviä, joiden kanssa yhteydenpito jatkuu ryhmätoiminnan loputtua. KUTSU –hankkeen voi todeta myös lisänneen ikääntyneiden näkyvyyttä alueella. Eri tilaisuuksissa ja kiertävässä näyttelyssä esillä olevat työt tuovat ikäihmiset esille uudessa valossa, he tarjoavat nuoremmille jotain katsottavaa ja koettavaa – ei päinvastoin.

Hankkeessa mukana olleet tahot ovat kiitelleet eri alojen yhteistyön lisääntymistä. Myös uudenlaiset, perinteisistä vastuunjaoista poikkeavat tehtävät koettiin piristysruiskeena. Hanke on herättänyt näkemään maahanmuuttajat ja vanhuksset uudessa valossa sekä tarjonnut työkaluja luovien menetelmien käyttöönottoon. KUTSU on onnistunut, jos ei nyt uudistamaan toimijakenttää, niin ainakin juurruttamaan ajatuksen toisenlaisista lähestymistä-

voista. Hankkeen järjestämät seminaarit tavoittivat kohdeyleisönsä ja onnistuivat välittämään tietoa niin hankkeesta kuin sosiokulttuurisista työmenetelmistä. Lisäksi hanke oli päänavaus maahanmuuttajatyöhön Socomilla ja samalla syvennettiin myös osaamista sosiokulttuurisen työn saralla. Hanke on luonut myös uusia työllistymismahdollisuuksia tuomalla yhteen työnantajia ja tekijöitä. Tiivis yhteydenpito muihin eurooppalaisiin sosiokulttuuristen työmenetelmien kehittäjiin on vahvistanut Kaakkois-suomen roolia pohjoisena vanhus- ja maahanmuuttotyön edelläkävijänä.

Jatkossa ryhmätoiminta jatkuu ainakin Kotkassa ja Haminassa. Muutostilassa oleva sosiaali- ja terveydenala etsii vielä uomaansa, mutta epäilemättä sosiokulttuurisilla menetelmillä tulee olemaan tulevaisuudessa siinä jonkinlainen rooli. Hanke tarjosi toimijoille mahdollisuuden tehdä ja nähdä asioita uudella tavalla. Se, miten tämä tulee näkymään käytännössä hankkeen päätyttyä, jäänee mukana olleiden toimijoiden päätettäväksi.

10. Lopuksi

KUTSU – Kohtaamisia taiteen äärellä –hankkeelle kirjatuista tavoitteista tärkeimpinä nousivat esiin ikääntyneiden maahanmuuttajien kulttuurisen identiteetin tukeminen, monikulttuurisen vuorovaikutuksen, verkostoitumisen ja yhteistyön edistäminen vanhustyössä sekä integroivien toimintamallien luominen vanhustyöhön. Hankkeen toteutusaika oli todella lyhyt ja siihen nähden tavoitteet saavutettiin hyvin. Toki hanke ei täyttänyt kaikkien odotuksia, mutta tämänkaltainen, uudenlainen yhteistyö antoi varmasti kaikille kokemuksia ja ideoita, joita voidaan jatkojalostaa ja hyödyntää tulevaisuudessa. Mitä tulee uusien työmenetelmien kehittämiseen ja käyttöönottoon, hanke onnistui ainakin luomaan uudenlaisia yhteistyömahdollisuuksia eri toimijoiden välille sekä tarjoamaan tietoa sosiokulttuurisista työmenetelmistä suoraan sosiaali- ja terveysalan toimijoille.

Kaakkois-Suomi on sijaintinsa vuoksi erityisessä asemassa. Maahanmuutto ja etenkin venäläisyys näkyvät vahvasti arkipäivässä. Tämä ominaispiirre on tärkeää ottaa huomioon suunniteltaessa alueen tulevaisuutta niin vanhustyön kuin kulttuuritoiminnan näkökulmasta. KUTSU –hanke on esimerkki siitä, kuinka erilaisuus niin sukupolvien välillä kuin kulttuuritaustoissa nostetaan vahvuudeksi. Socomin rooli alueensa kehittäjänä ja mahdollistajana korostui KUTSUn kaltaisessa hankkeessa.

Vastauksen siihen, saavuttiko hanke tavoitteensa, tarjoaa ainakin osaltaan Haminan valokuvaryhmän toisen vetäjän Riitta Pirneksen näkemys ryhmänsä toiminnasta:

”Ryhmäläisille syntyi vahva yhteishenki. Heidän toisilleen antama voima ja tuki oli käsin kosketeltavaa. Erilaiset elämäntarinat saivat kunkin vuorollaan liikuttumaan ja arvostamaan jokaisen elämää. He alkoivat kutsua toisiaan omiin tilaisuuksiinsa. Heidän välisensä yhteydenpito jatkuu varmasti.” (Sosiaaliturva 1/08.)

LÄHTEET

Kangas, Anita & Hirvonen, Johanna 2001. Kulttuuriprojekti – Euroopan unionin rakennerahastot, kulttuuri ja alueet. Opetusministeriön EU-rakennerahastojulkaisu. Lievestuore: ER-Paino Ky.

Kuntatyöryhmien ja ohjaajien kysely sekä arviointikeskustelu.

Kuntatyöryhmien kokouspöytäkirjat.

Kutsu – Kohtaamisia taiteen äärellä –osahanke. Hankesuunnitelma 2006.

Kutsu – Kohtaamisia taiteen äärellä –osahankkeen toteumaraportit.

Monikulttuurista hyvinvointia vanhustyöhön –hanke. Hankesuunnitelma 2006.

Leppä, Jaana 2007. Ikääntyvien maahanmuuttajien tilanne- ja palvelutarveselvitys Haminaassa, Kotkassa, Lappeenrannassa ja Turussa. Opinnäytetyö. Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulu.

Saarinen, Erja 2008. Elämä tiivistyy valokuvaan. Sosiaaliturva 1/08.

Taidepienryhmäläisten haastattelut.

Taidepienryhmäläisten kysely.

Taipale, Minna 2004. EU-projektit kulttuurielämän uudistajina ja alueellisina vaikuttajina. Taiko –Taidekouluhanke ja Kanteleen maakunta – Pohjois-Karjala –hanke. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Joutsenon kampus.

Väätämäinen, Maija 2008. Ohjaajan näkemyksiä ja ajatuksia integroidusta kuvataideryhmästä. Kuvataideryhmän ohjaajan haastattelun pohjalta kirjoitettu artikkeli,

Väätäjä, Maija 2007. Kutsu kuvataideryhmään. Teoksessa: Hohenthal-Antin, Leonie et al. 2007. Katsomosta estradille – Ikäihmiset kulttuurin tuottajina. Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisu A. 4:2007.

Liite 1. Kysely - taidepienryhmät

Monikulttuurista hyvinvointia vanhustyöhön -hanke
Kutsu kohtaamisista taiteen äärellä -osahanke

Hankearviointi

Ryhmä: _____

Minkälaisia odotuksia sinulla oli etukäteen ryhmän toiminnasta/ sisällöstä?

Toteutuivatko odotukset?

Minkälainen ryhmän ohjaaja oli mielestäsi?

Haluaisitko osallistua taidepienryhmätoimintaan jatkossa ja minkälaista toivoisit toiminnan olevan?

Kenen mielestäsi tulisi järjestää edellä mainittua toimintaa ja missä?

Minkälaisista oli osallistua monikulttuuriseen ryhmään, oliko siinä jotain erityistä?

Onko hyvä, että ikääntyneille järjestetään omia ryhmiä? Miksi?

Risuja/ ruusuja:

Liite 2. Kysely – työryhmät ja ohjaajat

Monikulttuurista hyvinvointia vanhustyöhön -hanke
Kutsu kohtaamisia taiteen äärellä -osahanke

Hankearviointi

1. Toimi/ virka:
2. Taustaorganisaatio:
3. Kaupunki:
4. Onko aiempaa kokemusta hanketoiminnasta, mitä?
5. Mielestäsi hankkeen tärkeimmät tavoitteet?
6. Saavutettiinkö tavoitteet mielestäsi?
7. Kuinka kuntatyöryhmäsi mielestäsi toimi?
8. Mikä on mielestäsi hankkeen tärkein saavutus?
9. Olisiko jotain voinut tehdä toisin?
10. Kenen tulisi jatkossa järjestää tällaista toimintaa? Miten aiot osaltasi vaikuttaa siihen, että toimintamenetelmät juurtuvat käytäntöön hankkeen jälkeen?
11. Ovatko hankkeen teemaseminaarit (19.2. ja 22.11.) olleet mielestäsi onnistuneita?

12. Minkälaista hyötyä hankkeessa tehdystä ikääntyneiden maahanmuuttajien tilanne- ja palvelutarvekyselystä mielestäsi on jatkossa erilaista toimintaa suunniteltaessa?

13. Mitä asioita haluaisit erityisesti käsiteltävän arviointikeskustelussa?

14. Muuta